

Конспект уроку

з технологій

"Українська народна лялька як оберіг. Виготовлення ляльки–мотанки".

Мета уроку : ознайомити учнів з історією виникнення ляльки –мотанки ; навчити створювати власну ляльку-мотанку; поглибити знання з традиційних способів виготовлення ляльок; розвивати естетичні почуття, смак, творчі здібності, мислення, увагу; виховувати працьовитість, посидючість, шанобливе ставлення до творів народного мистецтва.

Інструменти та матеріали: тканина (різна за своєю фактурою), кольорові нитки, голки, ножиці, оздоблення.

Тип уроку:комбінований.

Хід уроку

I. Організаційний момент.

Привітання.

Перевірка готовності до заняття.

II. Актуалізація опорних знань.

Демонстрація мультимедійної презентації «Лялька Мотанка»

1. Чи подобається вам такий витвір мистецтва? Чим?
2. Якими ляльками ви гралися у дитинстві?
3. Чи була у вас саморобна лялька?
4. Чи хотіли би ви мати таку ляльку, яка би вас оберігала?

III. Мотивація навчально – трудової діяльності.

- Чому я вас запитала про ляльку – оберіг? Саме тому,що сьогодні ми познайомимося із прадавнім оберегом лялькою – мотанкою і навчимося її виготовляти.

IV. Оголошення теми та мети уроку

V. Вивчення нового матеріалу.

Слово вчителя

Лялька-мотанка – українська народна лялька, символ жіночої мудрості, родинний оберіг. Здавна у кожній родині лялька-мотанка виконувала роль

оберегу, була символом мудрості, берегинею роду, символом матері-прародительниці та зв'язку між поколіннями, одна із найдревніших іграшок і сакральних (священних) істот нашого народу, якій тисячі й тисячі років. Скільки існує людство, стільки років цій іграшці, яка повинна була дитину заспокоїти, нагодувати і зберегти. Бо мати, залишаючи дитя, замотувала фрукти чи хліб у шматочок тканини, прив'язувала паличку і давала, як іграшку, тому в основі ляльки — хрест. Людина вигадувала ляльку-мотанку, подібну собі, як забавку для дитини, як оберіг дому. Виготовляючи цей сакральний предмет, жінки вкладали у неї свою енергію, певні думки і побажання. Ляльку-мотанку передавала мати дочці, коли віддавала до іншого роду, а дочка, у свою чергу, своїй дитині. Це ніби ниточка, яка зв'язувала увесь рід.

Наші пращури вірили, що лялька є посередником між живими та тими, хто ще народиться. Тому на заміжжя дівчини разом із рушниками і сорочками в скриню до приданого клали ляльки. Робили їх дуже ретельно: одягали в українське народне вбрання як наречену, плели вінок на голову і обов'язково «додавали» нареченого — мусила бути пара.

Обличчя у ляльки-обрегу немає: люди остерігалися пов'язувати її з конкретно людиною бо вважалося, якщо ляльці зробити обличчя, а особливо очі, в них може влетіти дух живої істоти

На обличчі намотували хрести і виготовляли їх на різні потреби: аби людина одужала, аби пішов дощ чи навпаки — припинилася злива, вщух буревій.

Сакральна істота з хрестом замість обличчя, символізує гармонію вертикалі (духовності) і горизонталі (земного розвитку людини), тобто допомагає гармонізувати простір. Такі іграшки повинні знаходитися на покуті зі сторони сходу сонця, над ліжечком дітей (оберігає дитину), над дверима (зустрічає і проводить гостей)...

Усі елементи одягу мотанки є символічними:

спідниця - уособлює землю;

сорочка — три часи: минулий, теперішній і майбутній;
головний убір — очіпок, стрічка чи хустка — зв'язок із небом...

Значення кольорів *(Самостійна робота в мережі Інтернет)*

- **зелений** – колір здоров'я та багатства;
- **червоний** – колір життя, вогню, кохання;
- **жовтий** – колір сонця, пшениці, землі;
- **синій** – колір творчості та саморозвитку;
- **фіолетовий** – колір мудрості.

Велику силу має вишивка, особливо, якщо це вишивка старовинна, яка несе в собі древню символіку і позитивну енергію багатьох поколінь.

Лялька-мотанка ні в якому разі не шиється, не проколюється голками чи шпильками – виключно мотається. Звідси і назва - МОТАНКИ. Голку можна застосовувати лише при виготовленні одягу для ляльки і ні в якому разі не пришивати нічого до самої лялі! І Не колоти її!

Різновиди ляльок-мотанок

Берегиня

Її зображують із руками, піднятими вгору в молитовному жесті або з опущеними вниз. Коли руки підняті вгору – Богиня закликає небо допомогти засіяти ниву, зачати нове життя на землі. Коли руки опущені вниз – Богиня благословляє землю на народження, принесення плодів, дарів.

Лялька – Багаторучиця

Свою назву лялька отримала за наявність великої кількості рук (п'ять пар рук). Таку ляльку полюбляли господині, її підвішували над прялкою чи піччю для того, щоб господиня встигала робити всю хатню роботу. А лялька допомагала їй у цій справі. Народ вірив, що в мотанці знаходиться дух предків і що вона може передавати досвід з покоління в покоління. Українці вважали, що цей символ приносить їм багатство та успіх.

Мати з дитиною

Лялька з діточками нагадує іконописний образ Богородиці. Її дарують новоствореним сім'ям. Ганчіркову ляльку – берегиню, вироблену власними руками, мати дарувала донечці перед весіллям, благословляючи таким чином на щасливе заміжжя. Гості теж дарували ляльок з побажанням, щоб в них народилося багато діточок.

Весільна

Найретельніше готували ляльку для нареченої та напередодні народження дитини. Таку мотанку вбирали дуже гарно. Іноді українці вірили, якщо дітки у великій родині довгий час бавляться мотанкою, треба чекати лелеку.

Лялечка-круп'яничка

Лялечка-круп'яничка (зерновушка) всередині наповнюється крупою (зерном). Вважалося, що вона приносить в дім достаток, благополуччя, допомагає досягти успіхів у роботі. Раніше робити ці амулети починали восени і використовували зерно з зібраного врожаю. Заборонено застосовувати подріблену крупу або пластівці, обов'язково лише ціле зерно: пшеницю, перловку, гречку, пшоно, горох.

Приступаючи до практичної роботи, нам необхідно повторити правила безпечної праці.

1. З якими небезпечними інструментами вам доведеться працювати?
2. Яких правил безпечної праці потрібно дотримуватись з голками, з ножицями?

V. Підсумок уроку

*Покинута й забута,
В минувшину закута,
Внизу життя на сходинках
Маленька лялька – мотанка.*

*Та не іграшка вона –
Душа вона народна.
Геть викинутий за поріг
Наш український оберіг.*

*А до рук її візьміть
І до серця пригорніть
Ляльку прадідів забуту –
Це дорога у майбутнє.*

VI. Домашнє завдання.

Створити банк ідей для виготовлення виробу

Д/з надішліть на human, або на електронну адресу kmitevich.alex@gmail.com